

DE

VENENORUM
INDOLE, AC DIJU-
DICATIONE
DISQUISITIO EXTEM-
PORALIS.

Quam

Juvante DEO,

Jussu Amplissimæ Facultatis Medicæ,

PRÆSIDE

ELIA CAMERARIO,

Prof. Ord. Med. & Consil. Wirtemb.

PRO LICENTIA

*Summisque in Medicina Honoribus publicè ventilandam
proponit*

ad Diem

Mart. MDCCXXV,

JOHANNES FRIDERICUS GMELIN,
Stuttgardianus.

TUBINGÆ, Literis HIOBI FRANCKII.

DE
VENENORUM
INDOLE AC PRU
DICATIONE
DISQUISITIO EXTEM
PORALIS

Com
1700
Joh. Augustinus
VIA VDE
ELLA CAMERARIO
Prof. Ord. Med. & Chir. Wittenb.
PRO LICENTIA
Institutione in Medicina

JOHANNES FREDERICUS GMEINER
Surg. Chir.
WITTENBURG

Q. D. B. V.

DE Venenis difficillima disquisitio est, cumque de iis aliqua nobis in chartam conjicienda nunc sint, eoque nos decet, eam in rem esse attentiores; quandoquidem nulla in re facilius est incidere in errorem, quam in dijudicandis Venenis; à Medicis enim, eorumque iudicio expectant Iudices decisionem quæstionum maximè arduarum atque intricatarum circa Venenorum effectus, cum ii sæpè incerti sint, imò prorsus dubius hæreat Iudex, an Venenum fuerit causa necis, dum signa aded sæpè sunt occulta, ut sine edecumata Medici Prudentia in re tam gravi planè progredi non liceat.

Quam igitur utile, quamque necessarium erit, nosse indolem venenorum, imò vel id nosse penitius, quid Venenum sit, quidque eo nomine veniat, cum latius alii, alii strictius, hoc sumant vocabulum, neque omne id meretur referri in infamem hunc censum, quicquid vel quantitate vel qualitate nocet, sive internè adhibitum, sive exterius admodum, sic enim confusio potius, quam distincta Veneni idea oriretur. Hinc distinctio in Venena propriè & impropriè talia, quæ tamen non prorsus coincidit cum ea, qua distinguunt inter mortalia, & non mortalia, vel potius mortifera. Veneni enim

titulus iis potissimum competit, quæ mortem inferunt, sive illa statim & acuto quasi modo succedat, sive tardo eveniat motu, graduque, sive solidas partes inflamment destruantque, sive fluidas corrumpant, aut Spiritus animales pessudent. Nec dubites tamen, talia veneni nomen mereri, quæ mortem actu non inferant, cum sæpè vel naturæ bonitate ac robore, vel remediorum efficacia, vel aliis ex circumstantiis plenus tristiorque Toxicus effectus haud subsequatur.

Neque tutum fuerit cum aliis ea vocare saltem Venena improprie dicta, quæ tantùm insignem corpori læsionem afferunt, quæ morbos efficiunt contagiosos ac pestilentes, ecquod enim venenum pestilenti Veneno pejus est? nec Philtra simpliciter ad hanc saltem classem licet ablegare, eò certè minus, quò occultior adhuc atque intricatior istius nequitie indoles est, neque ea satis innotuerunt, quæ Philtris adhibentur, ad minimum symptomata inde adeò truculenta subinde observantur, quæ causas admodum violentas activasque videntur supponere. Etsi non ea statim ad venena, etiam improprie dicta, referre liceat, quæ Sterilitatem, Impotentiam, Abortum procurant, aut omnia miasmata, contagium in Phthisi, Dysenteria, Lepra, Scabie, propagantia.

Neque id hæcenus evidenter satis innotuit, quibus præcisè viis modisque Venena Corpori possint communicari. Id in aprico est, in cibo potuque per os pleraque assumi; an per nares adeò frequenter maleferiati homines alios infeiant, hæcenus nondum sufficientibus experimentis inquisitum est, quæ enim de literis Veneno infectis, ipsaque apertione ac lectione necantibus recensentur, vel incerta sunt, vel etiam ingredientibus per fauces, ac respiratione sic adductis moleculis noxiis possent adscribi, uti sanè hæc via frequentissimè obtinet in cellis, musto fermentescente plenis, in noxiis carbonum effluviis, in apertis post diurnam occlusionem pu-

teis

teis ac cavernis variis, ac cubilibus calce recenter obductis, &c.

Certum est, per nares patentem quoque ad fauces viam esse, & ob viciniam, nervorumque nexum cum cerebro non minus hâc via periculum imminere. De poris, in superficie cutis corporisque extantibus, res adhuc incertior est, etsi passim historiæ de Venenis loquantur per Chirothecas corpori ingestis, quibus alii addunt unguenta, balsama, pulverem de Cypro, sternutatorios pulveres, suffimenta, &c. etsi enim nihil generaliter possit statui, ad exemplum tamen unguenti Mercurialis, quod in Lue Venereâ promptè Mercurium ad sanguinis devehit massam, atque unguenti sulphurati, quod Scabiem aliquando innoxie, sæpissimè tamen summâ cum Virulentia tollit, etiam hæc via Venenis vix poterit denegari, quo minus ea ad interiora corporis penetrant.

De telis veneno infectis, eò minus dubitandum est, quò illa profundius penetrando immediatè sanguini, nervisque & spiritibus imprimunt labem, etsi & ista Indorum exempla nos apertè doceant, quàm exilis sit nostra, quâ gaudemus, circa Venena notitia, cum in Orientali Terræ plaga tantæ virulentia Venena huic inserviant scopo, qualia inter nos hætenus non innotuerunt; Terrum enim illud, quo tela imbuunt Reguli in Macassar, Venenum adeò efficax ac formidandum est, ut illi colligendo ii solum destinentur, qui mortis rei habentur, imò nec illi possint arbori perforandæ, succumque lethiferum fundenti appropinquare sine Vitæ periculo, unde prælongâ arundine cuspidatâ corticem perforantes, cavo ejus excipiunt lethalem succum, mox concrecentem, cujus dein solutio in aqua, cui amarissima herba Lampogang admixta est, facta tela imbuunt tali veneno, quod gradibus distinctum, vel statim perimit, vel si domari tantisper possit antidoto efficaci, vel radice Mongos, vel etiam ho-

merda sola, ea tamen nequitia vitæ insidiatur, ut, vel biennio trienniove elapsis, adhuc cogat hominem suæ Virulentia succumbere, quæ non infidis relationibus, sed fide Doctissimi Kempferi, literisque Illustris Spelmanni, ad B. Menzelium datis, innotuere.

Dolendumque est, cætera Kempferi Scripta in Scriptorum latere, vel dispergi forsitan infeliciter, cum non omnes rerum exoticarum Scriptores pari fide recenseant res naturales, nec eadem Judicii præstantiâ. Plerique insufficienti narratione incertum magis reddunt Lectorem, cujus Exempla videre est in Itinerario Dampierii, (referentis, Incolas Insulæ Mindanao lentum venenum fociis ejus exhibuisse, qui id mox agnovissent, aliquot demum mensium languore enecti, heparque post mortem secanti Chirurgo exhibuerint atrum, leve, atque instar Suberis siccum.) Frezierii, Zucchelli, & plerorumque scriptorum rerum exoticarum. Cum judicio igitur ex Scriptoribus Itinerariorum ea Medico petenda sunt, quæ ad Venenorum historiam spectant; spectant verò eò plurima, (uti & circa alias historiarum naturalis partes elegantissima passim occurrunt,) at quam cautè assumenda pro certis, si Italus scriptor, qui orbem Terræ feliciter circumnavigavit, Gemelli Tavernerio injuriam haud inferat, tot ipsi errores passim exprobrando; cui verò in posterum fidendum erit in relationibus rerum adeò remotarum? Nec tamen eas negligat Medicus in Venenorum Scrutinio seriò occupatus.

Prostant in eo genere innumera, hæc non alleganda, neque enim Dissertationis angustia id permittit; id tamen addendum censui, eosdem Indicarum rerum Scriptores mentionem quoque facere Venenorum, ut sic loquamur, Magicorum, ad analogiam eorum nocendi modorum, quos & in Europa Historiarum haud rarò tradiderunt, cum sistæ ex cera imagines, relatæque ad certas Personas, puncturis ignibusque

que in perniciem earum exponuntur. Occurrunt talia exempla, uti alibi passim, ita & in Relationibus Missionariorum, Indiam utramque adeuntium, uti de mancipiis Americanis annotavit P. La Bat in Itin. Insularum American. qui testatur, magos istos baculis quibusdam eam fascini vim inducere, ut iis contacti intenso continuoque corripiantur dolore, quem nullis hactenus remediis cessisse compertum sit; merenturque etiam huc referri mirabiles istæ minæ eorundem hominum, comminantium, se devoraturos certorum, quos odio prosequuntur, hominum cor atque hepar, effectu tristi insecure mortis, restante de efficacia Diabolarum minarum, postquam sectis cadaveribus, Teste eodem P. La Bat, eorum Cor atque hepar vacua prorsus reperta sint, non nisi simplici Integumento superstitæ. Confirmanturque hæc, quæ de Magicis Læzionibus inter Americanos recenset Labatius, in Epistolis Missionariorum Tom. XV. P. Boucheti Epistola de Missione Madurensi, qui testatur, Indos istos, crudeliter sæpè torqueri (par je ne scai quoi d' invisible) ab invisibili hoste, cum non solum sæpè ex pago in Sylvam subito abripiantur, sed & sani lectum petentes, edant per noctem ejulatus miserimos, quæis nemo possit opem ferre, quique mane offerant corpus istibus miserimè læsum. Talia sanè attentione eorum dignissima sunt, qui occultos nocendi modos pervestigare conantur, ac historiam eorum texent impostorum.

Disceptarum quoque ab Auctoribus est, an Venena intus assumpta potentius citiusque agant, an verò extrinsecus adhibita. Neque verò existimem, locum huc habere decisionem generalem, cum infinite varient casus speciales. Præterea distinctè de distinctis loquendum est, sanè inter exterius accidentia reperies vel idèò potentiora, quod intima mox sanguinis adcant penetralia, ipsamque, sine ambagibus, vitæ se-

dem

dem petant, cum interna & in primis viis cruditates invenire queant, quibus aliquomodo implicentur, ac in sua operatione impediuntur, (exemplo Agyrtarum, vel copioso oleo, vel lacte, vel Theriaca, venenum obvolvencium ac enervantium,) Viperarum sanè morsus pessimus est, ac pejor adhuc canis rabidi virus, utrumque mox sanguini immediate infusum, ac mediante circulatione toti mox massæ incredibili celeritate illatum. Utrinque tamen tam violenta actio observatur, ut frustrâ de celeritate comparata dispuces, funestus erit exitus, sive lento sequatur gradu, sive celerrima operatione pro diversitate qualitatis Venenorum, diversa ratione operantium.

Truculenti potissimum Venenorum effectus probè à Medico sunt considerandi, si aliquo cum fundamento velit in casibus oblati judicare de exhibitione Veneni dubia existente; Reperimus verò apud Medicos Scriptores in recensione Symptomatum præ aliis Cardialgias, Vomitus, Ventris & fluxus & tormina, eaque atrocissima, nonnunquam & pertinaces alvi adstrictiones. Hæcque primarum viarum Symptomata primo se sistunt loco in assumptione Venenorum per os, quam & subinde mox faucium ardor atque erosio comitatur. Cum vero veneni vis ulterius progressa est, sanguinemque & nervos attingit, horum consensu innumera mala per corporis ambitum sparguntur, Dyspnœa, Asthmata, singultus, Cordis palpitationes, Anxietates, Syncope, debilis, frequens, ac intermittens pulsus, frigidi sudores, Livor faciei ac pallor, imò & enormis intumescencia illius, atque abdominis, imò & corporis totius; turbatisque nimium spiritibus jactigationes, tendinum subsultus, Convulsiones, varique convulsivi motus, deliria, &c.

Ista verò, quæ solent à Medicis allegari symptomata, non eodem ubivis modo eveniunt, cum ingens Venenorum
varic-

varietas, gradusque, & efficacia differentias hinc parere solent innumeratas. Accedit summa illa difficultas, ac disceptatio intricatissima, an certò cognoscere queamus ex symptomatibus, ea esse veneno assumpto vel exhibito adscribenda. Cum enim eadem Symptomata evenire haud rarò soleant iis etiam in subjectis, quæ ab omni veneni assumti suspitione sunt libera, (cujus in vehementi Cholera aliisque affectibus evidentia cernere licet exempla) hinc insignis non potest non oriri difficultas in agnoscenda causæ talis venenatæ in corpore præsentia. Pleni sunt Medicorum etiam solidissimorum Libri istius modi Disceptationibus, agnoscunt uno ore omnes Diagnoses hujus Difficultatem, nec audent in casibus specialibus sine formidine oppositi asserere, symptomata subito invadentia, ac truculenter capientia augmenta, veneno infallibiliter esse adjudicanda.

Factumque hinc, ut magni nominis Medici ferè dubitent, an dentur signa Veneni certa, atque extra omnem dubii aleam posita; cum ea possit esse Cacochymia in Corpore, sanguinisque massa prævalentis pravitas, in ipso sensum corporis habitu, ac penetralibus ejus nata, ac foras, quæ eadem in vivo ægroque corpore Symptomata efficere atque exhibere queat, quæ aliàs à Veneno solent oboriri. Hinc est, quod admodum fiant incerta tum Veneni assumti operantisque in corpore apodictica signa, tum effectus illius in cadavere observandi, & signa illud declarantia.

Quisquis consideraverit attentius tales ægrotos, facillè agnoscet, difficultatibus obseptam esse gravissimis Diagnosis, nec temerè quidquam hinc statuendum. Si contigerit, hominem sanum hætenus subito incidere in morbum, gravissimis istiusmodi stipatum symptomatibus, vires subito deicientibus, totam Oeconomiam animaleam gravissimè celeriterque turbantibus, prodentibusque malignitatis ac truculentis

tiaz notas planè singulares, malo Epidemico tum nullo tetris urbiq; tuæ incumbente, haud sanè immeritò oborietur tibi suspicio, de Veneno exhibito assumtove. Cave tamen, ne præcipitanter quidquam agas, concludasve, ac cogita enormes etiam Cholera, atque haud adedò raras invasiones, Vomituum variorum symptomaticorum truculentiam, convulsionum subitò comparentium ferociam; potest sanè Venenum subesse, potest verò eadem facilitate, absente illo, tam grave malum oriri. Lentè igitur in iudicando festinandum. Si dicas, ægrum non sine ratione suspicari sinistri aliquid, cum nauseosi quidquam sese in ipsa cibi assumptione observasse tēstetur; non consulo, ut talia negligas, rectè ages, si eò mentis quoque dirigas aciem, si remedia eò dirigas, nec tamen existimo, te ideò aliquam de Veneno porrecto habere certitudinem; uti nec suffecerit ejusdem ægri sensus, asserentis, se in faucibus ardorem aliquem doloremque ac molestiam sentire, nisi erosio manifesta (qualem sublimatus Mercurius mox solet excitare enormem) sese non ejus modò sensui, sed & tuo se offerat conspectui; levis enim molestia etiam à conatu vomendi, nisibusque excessivis, ex nausea metuque subortis, potest enasci,

Nec minori opus erit circumspectione, si nausea, ventriculi dolores, tetri ructus, frequentes, atrocesque vomitus, stipata ingentibus doloribus Diarrhœa, urinæ ardores, intumescencia Ventris, summus faciei pallor, accesserit; Augent talia suspicionem Medici, jubentque, ut hîc mentis oculos convertat, ut strenuè Medicamentis idoneis rem suam agat, neque enim necesse est, ut sit convictus de Veneno exhibito, ad occurrendum malis istiusmodi truculentis, si mederi iis atque occurrere cum fructu velit, agat contra Venenum, licet non certus de Veneno; at quid dico? non certum cum esse de Veneno, certus sanè est, imò certissimus
de

de Veneno, id saltem parit incertitudinem, an id ingestum sit corpori, atque extrinsecus accesserit, an verò intus lentè genitum, subitoque nunc & cum impetu nequitiam suam exerens. Nemini nocet, si Medicus, cautè prudenterque procedens, agat contra Venenum; absit vero, ut temerè pronunciet de Veneno, quo ipso gravissimè alios lædere queat, cum nil frequentius sit inani de exhibito Veneno suspicione. Cum tamen certissimum sit, posse corruptum in corpore humorem cum acrimoniæ gradum, eam corrodendi vim, acquirere, quæ eosdem edat effectus, quos Venena sistunt corrosiva, eandem sordium vomitu ejectarum putrilaginem, fœtorem haud dissimilem, acerrimamque & pelves quoque arrodentem efficaciam, ut talis Cholera tam terribili *ἀνω & κάτω* violentia suum decurrat stadium, ac si excitata fuisset à Veneno nunc demum in corpus ingesto.

Imò, si etiam contigerit, ut graviora accedant obruantque machinam labascentem, nervorumque Systema Symptomata, spasmodicæ stricturnæ, convulsivi motus, tremores, concussiones artuum, deliria quoque, frigidi sudores, Lipothymix, livor unguium ac faciei, maculæ passim lividæ, aliaque internæ necroseos, inflammationisque ac gangrænx signa; omnia sanè ista curam Medici, attentionemque augebunt, ac præsentissima poscent remedia, etsi ne tum quidem ausit prudens Medicus absolutè decernere, isthæc mala veneno exhibito esse adscribenda, cum humores in corpore eam in acrimoniæ vim possint exaltari, ut omnibus istis efficiendis sint pares, etiamsi nullum ab extra venenum accesserit. Præstat, hîc suspensio incedere gradu, nisi manifesta sese exerant obrudantque indicia, cujus exempla leguntur, reperti e. g. in reliquo cibo Arsenici fragmina, aliave tam evidentia rei aliàs tam obscuræ argumenta.

Si verò isthæc ita se habeant, si in tanta symptoma-
tum truculentia tanta tamen regnet incertitudo, quis, quæso,
in lentis ægrotationibus culpam sine maturo examine rejiciet
in exhibitum occultè venenum, postquam exemplis innume-
ris convicti sumus, eam humores corporis nostri pervertita-
rem, eam corruptionem, ataxiam, atque incoërcibilem pra-
vitatem posse sensim sensimque induere, eamque solidis af-
fricare labem, quæ non possit non eludere medicamentorum
efficaciam, confundere Medicorum solertiam, faciatque af-
fectum talem à consuetis decursus sui regulis plurimum de-
flectere, ut anomaliis suis, atque, si verbo venia sit, irregu-
laritatibus ægram, adstantesque in veneni quondam occultè
suggesti inducat infelicissimam suspicionem.

Videamus verò nunc, an major certitudo speranda sit
ex ipsa cadaveris post mortem sectione, quam ex conspectu
atque observatione viventis, tum enim maximè sollicitus de
re tanti momenti Judex Medici requirit judicium. Benè ve-
rò agitur cum iis, qui sectioni ac perquisitioni cadaveris præ-
sunt, si in primis mox viis, ipsaque ventriculi cavitate veneni
manifesta deprehendant fragmina, radicesve, aut alia pro
Toxicis certò reputata, atque dudum agnita, sic enim sua
incertitudine ultrò liberantur, quamvis & tum ad Veneni quan-
titem & qualitatem, ac subjecti indolem, robur ac præ-
cedaneam dispositionem probè respiciendum sit, cum Ca-
cochymica, ac pravis succis scatentia corpora ab ea dosi gra-
vissimè lædi, imò prosterni queant, quæ robustiori tantum
periculi haud adferret. Cum ne tum quidem corporis deli-
cti evidèntia semper illicò in aprico sit, quando de assumto
Toxico noxiòque certus est Medicus, si ejus quantitas igno-
ta sit, illo scilicet casu, quo indicia læsionum veneno con-
grua, ejusque qualitati proportionata, sese haud produnt;
hinc dein in veneno narcotico læsiones apertæ sese non offe-
rant,

rant, siue in caustico quoque & acri veneno sumto non reperiuntur erosiones manifestæ, labesve aliæ grauiore venenoli, ac præcisè adscribendæ, cuius non desunt exempla, neque enim circumspectus Anatomicus de præsentia Veneni securè pronunciare poterit, ac positivè, si maculæ saltem flavæ. vel & obscuriores, aut viridescentes, in ventriculo alicubi compareant, etsi suspecti quid assumerit æger, cum & à prava & degenerante bile varias in ventriculo & duodeno maculas liceat conspiciere.

Quæ sane omnia evidenter ostendunt difficultatem his in negotiis ac sectionibus nunquam non occurrentem. Cum & apertissima, uti videntur, signa, dubia reddantur ac incerta ex analogis similibusve phænomenis, sine ulla Veneni suspitione frequenter conspiciendis in cadaveribus morbo denatorum. Quoties enim quæso hæc maculis lividis fœdantur, tum in trunco, tum in artubus. Quoties ingentem in molem abdomen attollitur ab halitu incluso, ac emergente ex fermentescentibus, ac putrescentibus jam succis; quoties gangrænosa labes, inflammationes viscerum, maculæ eorum, celerrima putredo, intolerabilis fœtor, flaccidum cor ac corrugatum, grumescencia in ejus Thalamis, in capite stagnans sanguis, grumi in Carotidibus ac Jugularibus, sinibusque Cerebri, reperiuntur post mortem eorum, qui placidâ morte absque Veneno obierunt. Et omnia tamen ista signa etiam in iis plerumque comparent, qui Veneno extincti sunt. Ac proin difficillimum est, prorsusque incertum, ex phænomenis istiusmodi concludere. Si regeras, manifestam sæpè esse Ventriculi perforationem, liquamina corrupta ac fœtida inter plicas Ventriculi, in ejus cavo hærentia, nigricantia non ratò ac sanguinolenta, imò, ipsa veneni ramenta. Hæc sanè perspicaci oculatoque opus est Inspectorè, si venenum ipsum compareat causticum, si inusta illius vi ventriculo foramina conspiciantur, res ipsa lo-

quitur, sed attentè tamen ipsa foraminum ratio est scrutanda, præprimis, si veneni ramenta nulla reperiantur, innotuere enim casus inveni ventriculi gangrænosî, sphacelati ac perforati, sine ulla veneni, extrinsecus assumti, suspitione, in ætate etiam tenuiore; quis enim dubitet, posse Ventriculî inflammationem, & de hinc necrosin ac sub illius incipiente putredine, sub vomituum summè atrocibus, ultimisque conatibus, rupturam pati, ac foraminibus pertundi; quantum alia ferè ratio sit excicatorum à caustico Veneno minorum foraminulorum, istius vi inustorum, quæ, substantiâ stomachi luci objectâ, comparent, ad quæ jubent respicere Sectores attentiores. Opus sanè hîc est dexteritate insigni, acie mentis solidâ, ac præjudiciis haud occupatâ. Cæterum fœtores istiusmodi, atrî, fœdique humores, inflammatio, gangræna, uti dictum supra, monitumque est, sola morborum vi relinqui in ventriculo, ac reperiri post mortem queunt, hinc solis illis in pronunciaudo minimè fidendum erit; Idemque de quorumcunque aliorum viscerum labe dicendum est, de pulmonum adhæsiõne, putredine, nigredine, hepatis lienisque statu præternaturali, &c. omnia ista non nisi in complexu & evidentioribus signis præsentibus pondus habent, Facile hinc colligere licet, quam ardua res sit judicare de ægrotis, qui persuasi sunt, chronicos, quævis laborant, affectus à veneno, clam ipsis olim exhibitõ, oriri, cum omnis generis praviras in succis nostris possit gigni, & ad *ἀκμὴν* perveniens, incorrigibilis evadere, etiam si nihil unquam veneni in corporis penetralia admîssum fuerit.

Possèmus hîc excurrere ad lenta Venena, atque ad ea, quæ statuto tempore dicuntur vitæ finem imponere; uti verò hunc adeò determinatum necis terminum, exactumque mortis tempus à Venenis frustra existimamus expectare homines, malarum istiusmodi artium peritos, cum infinitæ Idiosyn-

cra-

crasæ, Temperamenti, roborisque varietates id non videantur permitttere; ita tamen haud inficiabimur, dari Venenâ lenta, sensim sensimque humoribus labem, solidisque partibus ac fibris atoniam ac stricuras inferentia, quorum in classem Italorum Acquetta, aliaque nequitiz infamis similia instrumenta referri omninò debent, etsi nunc quidem non ausim liberius ista exponere, neque allegare conjecturas, quibus istos obtinere subdolos effectus, istasque vitæ occultas struere insidias liceat, ne ansam præbeamus ingeniis perverfis profundius de istis meditando, etsi in se utilissimum foret, penitus disquirere, quænam potissimum eò quadrent Venena, ut certiori perveſtigatione ad genuina penetrare remedia, etque desparatæ hominum malitiæ eò efficacius liceret opponere, læsisque succurrere.

Istam verò nunc suo loco relinquam meditationem subtilem sanè ac proficuam, sed non nisi Medico prudenti atque experto dignam, qui non obiter naturalem scientiam, ac Chymiz penitiores recessus perspexerit. Uti verò suprâ commendavimus Historiam naturalem Indicam eorum industria, qui exactam sibi Venenorum atque Antidotorum comparare notitiam gestiunt, ita occasione lentorum horum Venenorum, imò, in genere omnium, non possumus non suadere scrutinium Historiarum quoque Europæarum; multa in hoc genere passim occurrunt, plurima forsàn in Archivis latent, neque expediret forsàn, ut innoscerent omnia, quæ Judicibus eâ de re in quibusdam Regnis innovère, etsi scopo Medico eorum possent esse utilia, qui Magnatum Sanitati ac Vitæ tuendæ inserviunt.

Nostrùm non est, digredi in campum Historicum, aliis id negotii relinquimus; Operæ tamen pretium fuerit, vel id obiter monuisse, artem parandi occulta Venena tot jam retrò seculis altius, quàm quidem par erat, fuisse evectam,

ac

ac proin concludi haud sine omni verisimilitudine posse, eam in Regionibus adeò fervidis, interque homines admodum astutos incrementa hæcenus per quosdam quasi cuniculos & traditionem maledictam haud levia accepisse. Seculo enim jam decimo tertio, Teste Nicol. Parthenio Giannetasio, Manfredus utriusque Siciliæ Rex, vel, si mavis, Tyrannus, uti Philosophiæ Aristotelicæ peritissimus, ita & notitia Venenorum instructissimus fuit, neque enim exigui artificii res est, ita moderari & exhibere Venena, ut vim suam exerere, & tamen agnosci, dum applicantur haud possint. Misit enim ad Conradinum, adhuc puerum, Legatos, qui salurent ipsum, ac munera offerrent, subolfecit fraudes Mater Ducis, aliumque Filio puerum substituit, cui munera Legati obtulere, interque illa fructus, nitidè saccharo conditos, quos cum degustasset substitutus infeliciter Dux, brevi postea vitam cum morte commutavit. Oportebat hoc venenum sapore haud fuisse ingrato; majoris tamen videntur artificii ea, quæ Manfredus idem præparavit Comiti Andegavensi, (qui postea, cæso Manfredo, Conradinum suæ Tyrannidi immolavit) recensetur enim ex Epistolis Urbani quarti Pontificis, in Thesaur. nov. anecdor. Tom. II. eum misisse Equitem Cavalcantum cum Sociis duobus, qui debebant in aulam, gratiamque Comitis, Siciliæ inhiantis, sese insinuare, vitæque ejus struere insidias, quem in finem instructi erant quinquaginta distinctis Venenorum generibus, ut nunquam deesset, quod substitueretur, siquidem unum, imò & plura frustra fuissent adhibita; quæ inter dubio procul & lenta, & violenta fuere Venena. Et quis ignorat Cæsaris Borgiæ fata? dubites sanè, an Vinum Cardinali Hadriano Cornetto præparatum, sed fatali errore, urgente sibi, à Pontifice ac Borgia haustum, inter lenta venena, an verò inter violenta sit referendum? imò, ipsum hoc Exemplum memorabile do-
cct

cer, idem venenum posse uni esse Venenum præsentissimum, alteri verò venenum lentum, & tardius operans; Papa sanè eo mox die mortuus est, vi Toxicum hujus, Borgias verò sub Pontificatu demum sequenti languidam, quam duxit vitam, unâ cum factu suo deposuit. Posset quidem regeri, venenum fuisse extinctum, cum generosissima hæc bestia inclusa mox fuerit bestię eviscerata, & adhuc calenti, sed frustrâ id diceretur, talis enim sepultura vivi hominis tale Venenum extinguere non potuit, hinc languidam vitam miserè duxit, donec è Cæsare nihil jam factus, in acie cecidit, sed plenius ista scrutentur Historiarum gnari.

Redeundum verò est adeos, qui ingentibus, quas patiuntur, molestiis eò inducuntur, ut credant, nefariâ arte ac fraude infami Toxicum ipsis, undecunque demum, vel via quacunque, esse exhibitum, ingestumque, cumque istiusmodi homines sæpè ad munia sua obeunda redditi sint inepti, obruanturque molestiis; interest omninò Medici, ut sciat rem penitius scrutari, ut, si tale quid subesse credat, congruis malo obviâ ear remediis, sin verò rebus omnibus ac circumstantiis probè ponderatis, discussisque, deprehenderit, nonnisi suspicione niti ægrum, ac posse omnia, quæ patitur mala, ex genitis cumulatisque paulatim in corpore causis gigni, ac proficisci, nullumque appareat latentis Veneni indicium sufficiens, istum ipsi, qui animum haud leviter solet torquere, scrupulum eximat.

Contingit equidem subinde, ut sufficiens hîc Lux affulgeat, pateatque mali fomes, ut evenisse novimus circa Lernam istam malorum, quæ gravis incubuit illis, qui infecta Lithargyrio hauserant vina; diu tantæ stragis causa latuit, postea satis aperta; Tum sanè si æger colicâ tortus spasmodicâ, parèsi sub decursu morbi, haud ritè tractati, quin & convulsionibus fuerit tentatus, aliisque torrus ærumnis, cognita jam
C
erat

erat fons ægritudinis, ac virus plumbearum molecularum, promptiorque inde illucescebat medendi ratio. Et si & hinc subactum Medici requiratur iudicium, ut plumbeam hanc, si loqui ita liceat, colicam à simplici spasmodica valeat distinguere, nec quacunq; præsentè Colicæ stricturâ innocentia etiam vina, & dehinc homines reddat suspectos, quæ res magnum persæpè trahit momentum. Siste autem animo tuo hominem impotentia vel sterilitate turbatum, qui vitium hoc malit hausto adscribere Veneno, istique persuasioni fortius inhæreat, quid agendum Medico, an is, ut complaceat ægro, venenum pariter accusabit? haud equidem arbitror, si Vir bonus sit, utut enim haud neget, eò evalescere hominum malitiam, ut possit & hec tentare venenorum efficaciam, lentiorum quasi ac specificorum, quò Saturninæ Profapiæ quædam ac fortia Emmenagoga referas, atramen cum plenè habeat perspectum, idem à morbosâ dispositione, enormibus in Venere excessibus, Partium Atonia nativa, erroribus Dietæ, &c. frequentissimè evenire, huc sanè omnem mentis vim convertet, ut ipsam mali attingat radicem, felicius dein faciliusque excindendam.

Imò, si quis tibi eo ex capite de Veneno sibi ingesto conqueratur, quod doloribus tentetur vagis, articulorum torturâ, maculis per corpus, sparsis, &c. noli statim assentiri, annon enim gemina scorbutus atque Arthritis symptomata solet exhibere; Si denique alius de artuum non modò doloribus, ac nodis, Cephalæa, Defluvio Capillorum, Ulceribus, passim corpus obsidentibus, conquerens, ad Toxicum haustum recurrat, largieris illi præsentiam Veneni, sed alia ratione hausti, per Venericum scilicet Miasma; ista enim labe hæc & graviora alia tota die inducit miseris, quorum ossa perambulat lenta & acris tabes, quæ, cum forsan multis abhinc annis hausta, diu jam quieverit, oppressa primitus Mer-

Mercurialibus remediis, ac Decoctorum assiduo usu, nunc debum vel novis Diætæ erroribus, vel accedente crescentibus annis corporis debilitate, denuò erigere caput virulentum incipit, ægro & probabilius & honestius ducente, aliud accusare venenum, quam ipsum hoc domesticum, familiare ac inveteratum.

Venena verò propriè sic dicta, cum inter se admodum diversa deprehendantur, varias ab Auctoribus in classes rediguntur, variasque admittunt differentias. Sunt, qui ea distinguunt juxta tria Naturæ, cujus soboles sunt, regna, dispendentes ea in Mineralia, Vegetabilia, ac Animalia; Alii à partibus, quas lædunt immediatè, eorum constituunt differentias, cum alia spiritus, Sanguinis massam alia, alia denique humores potissimum adgrediantur, destruantque; Alii, nocendi lædendique modum respicientes, ea dividunt in acria, erodentia seu caustica, & narcotica, Spiritus stupefacientia, dissipantia, obtundentia; Quibus alii addunt diversos effectus, dum una classis sanguinis massam coagulat acido suo hostili, altera ex adverso compagem ejus solvit, fundit, & in tenue nimis liquamen subitò commutat, utroque vitalis fluidi statu æquè funesto ac ad functiones virales inepto. Absit tamen, ut existimes, adeò hæc cuncta præcisè & cum exclusione quadam esse intelligenda, cum venena pleraque & fluidas lædant, & solidas partes, unâ cum imperum facientibus, seu Spiritibus, etsi non æquè agant in omnes ac immediatè; neque enim potest tam subitò destrui machina Vitalis sine confusione totali partium, ac necrosi, quæ omnes mox ex æquo invadit partes, omnes perfundat, brevique ab una regione ad omnes corporis penetrat recessus etiam intimos.

Quis vero enarrare ausit omnem Venenorum seriem; nec id patitur Institutum nostrum, quod ea potius respicit, quæ præcipuo quodam jure infami hoc nomine gaudent; Ecquem enim

enim latet, multa in hunc censum referri, eò non nisi sub latitudine quadam admittenda. Acidus v. g. Spiritus, etsi incauté, largaque dosi hauſti, erodendo necent, sanguinemque in grumos cogendo, inter præcipua ac striçtè dicta Venena vix referas, cum non nisi per errorem hauriantur, tumque Alcalium ac largius diluentium celerem postulent opem, tuta aliàs parva dosi medicamenta: Sublimatus Mercurius inter præcipua est, acerrimum venenum, mox oris cavum, faucesque rodens, & consequenter mox interiora corporis; Dulcis verò Mercurius huic censui exemptus est, si ritè sit mitigatus; At Mercurii præcipitati species propiùs ferè, si ulum respicias internum, ad venena, quam ad medicamina spectant. Antimonium crudum non nisi imperitus hùc referat, postquam id & in substantia à Kunkelio aliisque datum est, & in Decoctis Anti-Venereis toties coquitur; nondum enim pansum est violentum ejus Sulphur, quod in vitro, Croco, cæterisque cum parco Nitro paratis, sui juris factum, vix in substantia, ut Medici loquuntur, sine veneni metu dabitur; datur tamen cum funestis eventibus non rarò ab Empiricis; cum triplo Nitri detonatum pulverem dat tutum, mitemque ac Diaphoreticum.

Inter Venena Arsenicum facilè principatum tenet, incoercibile enim est, nec tutò, ut sublimatum, dulcescit, sed correctum etiam, quod fixatum vocant, retinet malitiam suam & acredinem profundam; In terribili hoc concreto omnis & Sulphurum & Salium malitia est concentrata, suamque in *ἀκμήν* tristi connubio evecta. Sunt equidem exempla haud incognita, ubi subito id vel vomitu rejectum, vel pinguibus, viscidis, ac remediis obrutum feralem suam actionem non absolvere potuit, ereptis orci faucibus iis, qui id assumsent. Ea tamen inter rariora sunt. Nec nos latet, esse audaculos passim haud fortè paucos, qui pro Febrifugo id venditantes, audacter exiguas propinant doses, febremque fugant.

gant. Absit verò hoc à Medico prudenti ac cordato, ea enim est Arsenici nequitia, ut non mitescat dilutum in corpore, more quorundam aliorum corrosivorum, sed obrinet antiquum, etsi statim non lædat manifestè, adgredietur vitæ stamina occultè ac subdolè, tandemque gliscens sub cinere ignis incoëreibilem erumpet in flammam. Nemo igitur fidat Arsenico, nunquam hic Draco mitescit. Cobaltum, ejus matrix, pravum quoque est, etsi sublimatum inde Arsenicum pejus fit. Smalta, soboles Cobalti, tostione, fusione, correctione per salia, ac Vitricatione tetri sulphuris præcipuam portionem perdidit, haud tamen reddita innoxia. Auripigmentum non attingit Arsenici virulentiam, minimè tamen ideò in corpus admitendum. Vivum, quem vocant, Mercurium simplex haud rarò malitia adhibuit in cibis ad eos veneno necandos, à quibus voluit liberari, sed sine fructu, namque & suis se globulis prodidit, & noxam induxit nullam, maximè in corpore sano, quod illicò percurrit excernendum. Aliqui eum inter Venena referunt, quia ejus inunctione, imprudenter factâ & directâ, sæpè faucium ulcera, fissuræ linguæ ac gravissima mala oriuntur; Abusus verò usum, toties laudabilem, non tollit: nec infamat fluidum hoc metallum, quamdiu salia ad id nec in corpore, nec extra corpus accedunt, his enim acuitur, & fit venenum.

Maneat Plumbum omniaque Saturnina, ex eo parata, sua in externis remediis laus; intra corporis ambitum, me quidem Judice aut Consultore, ejus ne mica quidem unquam ingreditur. Commendatum legimus interno usui Saturni saccharum, multis quoque haud infrequenter exhibitum, methodum verò illam laudesque Autoribus relinquere, tutius existimamus, quàm nostrum iis addere calculum. Vina Lithargyrio fucata loquuntur adhuc contra plumbea hæc remedia, imò clamant: Absit ab internis viscerum mæandris infausta hæc adstrictio, tenacesque moris pravi moleculæ, lenti veneni specimen haud vulgare! Tot alia, quæ minerale Regnum in

suo complectitur ambitu venenata corpora, vel saltem sub iniquis præparationibus virus exferentia haud attingimus: portio-
ra obiter libuit notare.

In vegetabili Regno larga quoque Venenorum seges est, quorum potissima in aliis terræ angulis obvia, nobis nondum, quæ DEI benignitas est, innotuere, nostris ferè pejora, siquidem Itinerariis tribuimus fidem. Nostra & acrimoniâ agunt, & narcotico, spiritusque ligante, ac turbante Sulphure, vim utramque gradibus valde variis participantia. Etsi acrimonia in plerisque haud statim sit obvia, unde tot tristia fata, cum esculentis sæpè sint, & affatim ingerantur ab incautis, mox gravissimas daturis pœnas. Solani furiosi baccæ quot tristes exhibuere in pueris potissimum Tragœdias, quarum & Roob novimus gravissima intulisse symptomata. Cicutam, Veterum venenum, Socratis morte ut Constantia celebre, Wepferus plenè exhibuit. Napellus, pessimi generis planta, non ubique æquè violentus, ut & in Poloniâ in acetariis comesti legantur flores, nisi acerum virus correxerit. Hyosciami radices nuper cibum ferè lethalem ministrarunt Infanti. Nec desunt exempla annosæ Pastinacæ admodum noxiæ, & inter Petroselini radices comestæ portiones Cicutariz Alia, cum Authoribus nolim huc referre, Opium, Crocum, Helleborum, &c. Egregia Medicamenta, solo excessu noxia, sic enim tot huc spectarent Purgantia minus tuta, comprimis in dosi majori; nolumus verò nimis dilatare Venenorum familiam. Quis enim Emmenagoga fortiora huc trahat, Sabinam, imò & Artemisiam juxta nonnullos; Abortus, etsi sæpissimè iis ne quidem procurandus, etiam sine veneno levi occasione sæpius contingit. Euphorbium cariei ossium relinquatur, interiori corpori nimis acre ac fervidum est, nec tamen ideò venenum stricte dictum, nemini facile exhibendum, ut id non respuat illico ob causticam vim.
Co.

Colophonem Disquisitioni huic imponere haud licet, nisi prius vel obiter Animale quoque Regnum attigerimus. Non hic allegabimus Tarantulas Apulæ, quæ nec Romæ quidem parem exerunt virulentiam, ut proinde de araneis nostris liceat præsumere, earum morsus illis non comparandos. Scorpiones quoque in Africa lethales, in Italiâ minori discrimine pungunt. Viperæ nostræ parum noxiæ videntur, at quàm terribiles Italæ! quarum virofa saliva, dente viam faciente, sanguini admista celerrimam postulat opem, si servare hominem ictum velis. Non hîc ira bestię accusanda, cum siccati liquoris pulvis, inspersus vulnuscule, necem animalibus inferat, epoto cum vino innoxie ipso salivali humore, Teste Redio. Orientales serpentes tacemus, quorum virus nobis non innotuit; tribuitur vero illis incredibilis virulentia. Circa plurima adhuc desiderantur Experimenta, e. g. circa bufones, variaque insecta.

Nec Cantharides hîc absolute trahas, etsi acerrimas noxiasque. Millepedes vero, quos in classem hanc alii conjiciunt, laudibus aliorum mirè extolluntur, qui remediis insectum hoc optimis inferunt. Præ omnibus tamen venenis vix aliud deprehendes, quod terribile magis & atrox videri queat, quam rabidi canis morsum, cujus tam rara sanatio est, & qui vel post lustra, secure transacta, novâ rabie sese tristissime exerit non raro, etiam in iis, in quibus venenum videbatur subactum, eliminatumque. Caute hîc pronunciet Medicus, nec credat fallacibus apparentiis; latet hîc anguis in herba, & quod cicuratum videbatur virus, facile denuò emergit, prioremque confundit prognosin. Occultissima ratione hæc in corpore latet Dispositio, nec ullis sensuum adminiculis protrahi in lucem potest, donec tristis Experientia fatali tempore, evigilante quasi ex torpore pristino miasmate venenato, detegat fraudem, infidiasque funestas. Nihil nunc addemus de Pestilenti Veneno

no, de quo pauca dicere, nec licet, nec sufficit. Nihil de peste boum, quam Lancisii potissimum industria scrutata est. An liceat vesci carnibus extinctorum Animalium; quod ad minimum tutum non est. Præstat, totam bestiam cremare, quæ vel contactu suo inficit coria derrahentes, retro habitu emergente. Nolim quoque cum aliis hûc referre variolarum purulentam saniem, inoculatione moderna excitantem in Infantibus pro lubitu quasi variolas, cum tot experimentis jam constet etiam Illustribus, feliciter cessisse rem istam, succumque hunc (ex benignis haustum pustulis,) adeò non esse venenum, ut potius hâc via malignitatem variolarum, aliàs adeò funestam, avertere, ac corrigere quasi præsumant, insititia ista arte ab Orientali gente hausta. Certitudinem verò plenam dabit dies! Nos nunc de tabula sumimus manum, satis de Venenis locuti, quorum tanta varietas est, ac tam ardua perquisitio, ut unica dissertatione ne attingi quidem omnia vel obiter possint, tantum abest, ut plenè enarrari ac evolvi queant.

S. D. G.

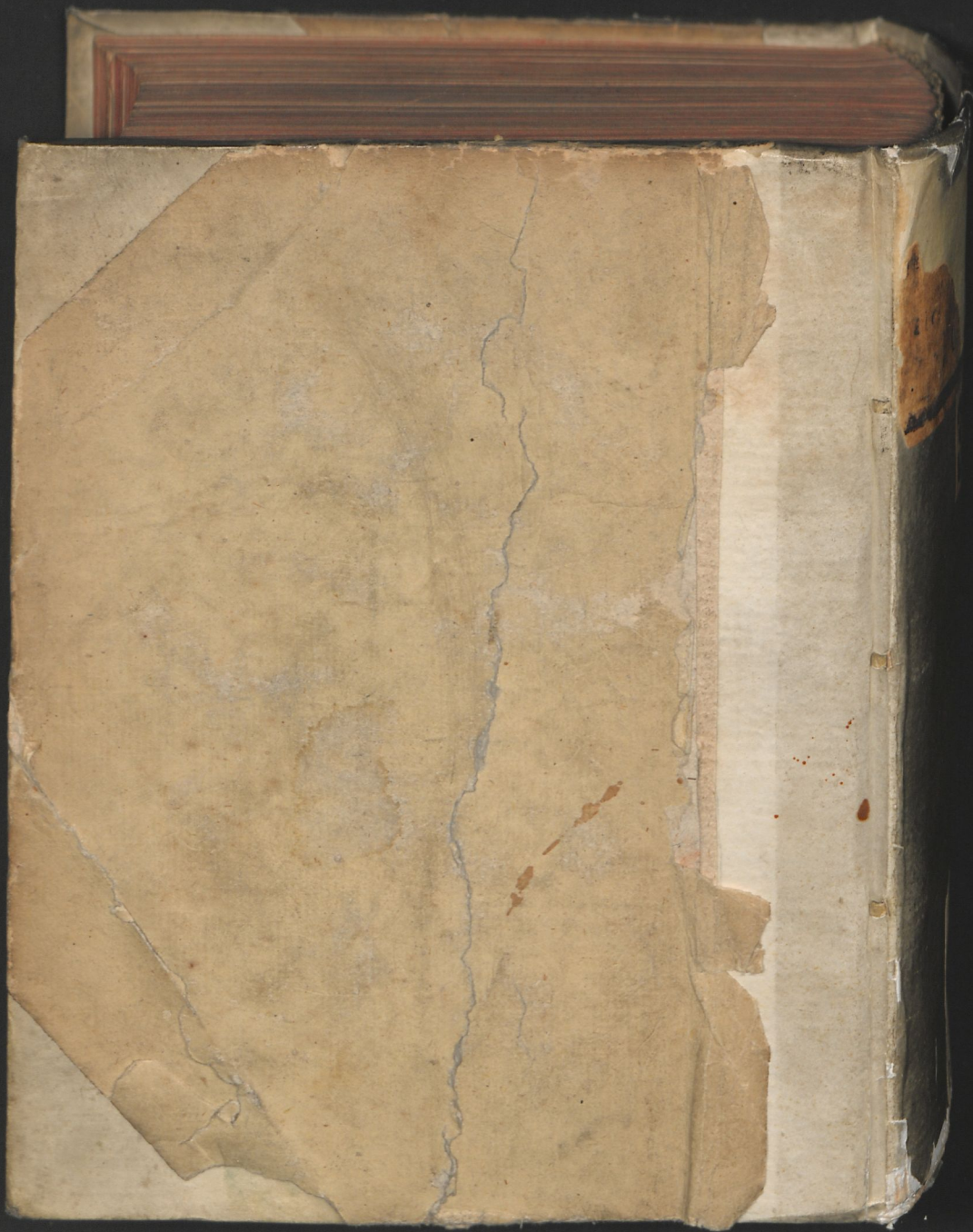
01 A 6509

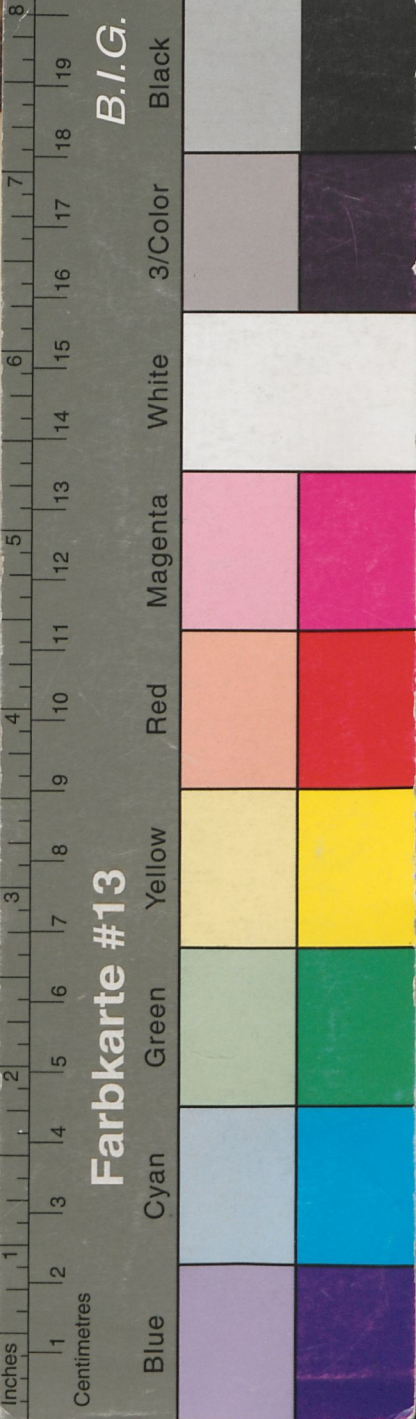
ULB Halle

002 931 249

3

DE
VENENORUM
INDOLE, AC DIJU-
DICATIONE
DISQUISITIO EXTEM-
PORALIS.

Quam
Fervante DEO,
Jussu Amplissimæ Facultatis Medicæ,
PRÆSIDE
ELIA CAMERARIO,
Prof. Ord. Med. & Consil. Wirtemb.
PRO LICENTIA
*Summisque in Medicina Honoribus publicè ventilandam
proponit*
ad Diem Mart. MDCCXXV.
JOHANNES FRIDERICUS GMELIN,
Stuttgardianus.

TUBINGÆ, Literis HIOBI FRANCKII.